

Ове године имао сам прилику, по четврти пут, да присуствујем високом сегменту Генералне скупштине Уједињених нација. То је она последња недеља у септембру, када се шефови држава окупљају у Њујорку, усвајају главне програмске документе УН, али пре свега између себе организују десетине билатералних састанка, на најразличитије теме. Наивно би било помислити да се судбина света одлучује баш у то време и на том месту, али ради се дефинитивно о најбољој прилици да се разазна у ком правцу дувају глобални ветрови и каква искушења чекају треће државе, нарочито оне мање и слабије. Прошлонедељно искуство учврстило ме у уверењу да се Србија налази на таквом положају где се сви најважнији светски трендови драматично одражавају на њено функционисање и постојање, а да истовремено постоји мали избор инструмената преко којих можемо да на њих утичемо. Погледајмо то на примеру три најважније теме о којима се протекле недеље разговарало у УН.

Прва битна тема била је Блиски исток, односно Сирија као најкрвавије ратиште, на коме се сукобљавају како интереси великих сила, тако и макрорегионалних играча и локалних актера. Сирија је данас територија на којој су директно војно ангажоване буквално све сталне чланице Савета безбедности, које између себе не раде у пуној координацији, а често и са супротстављеним циљевима. Људе са наших простора та ситуација не може да не подсети на Босну 1914. године. Ситуација се ближи кулминацији, али чак и у случају најбољег и најбржег глобалног договора око судбине некадашње Месопотамије, биће потребно минимум десет година економске и физичке обнове, да у Сирији и Ираку опет буде могућ колико-толико нормалан живот.

Све то подразумева да ће Србија, барем још деценију, бити један од главних коридора за избеглице и мигранте, који са Блиског истока иду ка западној и северној Европи. Без обзира на провинцијалну и непримерену међусобну реторику, и Србија и Хрватска деле

страх, који није неутемељен, да не постану сабирни центри за ове несрећнике. Европска унија се још увек није договорила око сталног механизма за расподелу избеглица, а пројекти изградње бедема на ободу Панонске низије, и поред декларативне осуде, наилазе на дискретна одобравања. Наша држава ће имати херкуловски задатак да у будућности не постане једна врста европске „крајине“, са доста задатака, а мало гаранција да смо виђени као будући равноправни део европског клуба.

Друга велика тема у Њујорку била је усвајање, од стране светских лидера, нове развојне стратегије УН за период 2015–2030. Овде је било повода и за нескромни понос, јер је израда овог плана почела 2012. године, за време српског председавања Генералној скупштини, што је често истицано на главној бини УН. Договорена нова развојна парадигма означава дефинитивну промену правила игре у понашању држава и приватног сектора, а ко се тим правилима најбоље прилагоди имаће прилику да буде добитник у 21. веку. Србија има двоструко повољну стартну позицију. Од те 2012, захваљујући поменутом председавању, били смо у свим радним групама у којима се одлучивало о конкретним развојним циљевима, као и о међународној потпори за њихово финансирање.

С друге стране, ми смо држава која је сиромашна конвенционалним изворима енергије и којој прелазак на обновљиву енергију и нове технологије представља једину шансу за развојни искорак. Оно што брине то је што још увек не видимо никакву припрему за тај искорак. Код нас се и даље говори о изградњи електрана на лигнит, као и неких регионалних аутопутева који немају никакво економско оправдање. Раст који је заснован на цементу и шљунку – ради путева којима се не превози роба, нових шопинг-молова и луксузних станова – није одрживи раст и све је супротно од онога о чему се свет управо договорио у УН.

Трећа битна тема била је избор новог генералног секретара УН. Постигнуто је разумевање да у овако непредвидивом и потенцијално опасном свету то треба да буде особа која је у стању да посредује између најмоћнијих играча и да учини организацију ефикаснијом. Договорено је да изборни процес буде транспарентнији и да предност имају кандидати из источноевропске групе. Многе државе нашег региона увелико су у кампањи, јер су исправно схватиле да потенцијал посредовања између великих, као и надзор над применом нове УН развојне агенде, даје могућност да се ванредно много учини и за своју земљу. Чак и сама кампања, без обзира на исход, омогућава малој земљи да закуца на велика врата и потражи заклон од глобалних ветрова и тектонских померања.

Није ли уосталом председавање ОЕБС-у, добијено 2011. године, Србији послужило као штит од притисака за време украјинске кризе, то јест омогућило да задржи трговинске олакшице и са ЕУ и са Русијом? Претпостављам да нећемо опет понављати причу о „врућем кромпиру“, као у случају ОЕБС-а и да ћемо покушати да искористимо ову историјску прилику да свој мали брод привежемо уз оне највеће. Немогуће је да једино из земље која је „регионални лидер“ нема ниједног доброг кандидата.

(Политика)